Universiteit
Leiden
The Netherlands

Promoting Human Rights: National Human Rights Commissions in Indonesia and Malaysia

Setiawan, K.M.P

Citation
Setiawan, K. M. P. (2013, December 12). *Promoting Human Rights: National Human Rights Commissions in Indonesia and Malaysia*. *Meijers-reeks*. Leiden University Pres, Leiden. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/22838

Version:	Corrected Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/22838

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle http://hdl.handle.net/1887/22838 holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Setiawan, Ken Marijtje Prahari
Title: Promoting human rights : National Human Rights Commissions in Indonesia and Malaysia
Issue Date: 2013-12-12

Samenvatting
(Dutch Summary)

MENSENRECHTEN BEVORDEREN
Nationale Mensenrechten Commissies in Indonesië en Maleisië

Dit proefschrift gaat over de Nationale Mensenrechten Commissies (NMRC) van Indonesië en Maleisië (KOMNAS HAM en SUHAKAM). In dit onderzoek staat centraal hoe deze NMRC hun taken hebben uitgevoerd, in hoeverre dit heeft geleid tot een verbetering in de mensenrechtensituatie en welke factoren hierbij van belang zijn geweest.

Hoofdstuk 1 begint met een introductie van Nationale Mensenrechten Instellingen (NMRI), de bredere categorie van organisaties waartoe NMRC behoren. NMRI zijn adviesorganen op het gebied van de mensenrechten die zijn opgericht door hun respectievelijke regeringen, maar die onafhankelijk opereren. Hun mandaat omvat het verzorgen van voorlichting op het gebied van de mensenrechten, het bestuderen van (inter)nationale wetgeving en het onderzoeken van mensenrechtenschendingen. NMRI hebben met name sinds de jaren negentig een opvallende groei gekend. De algemene aanname is dat NMRI door hun unieke positie een schakel kunnen zijn tussen staat en samenleving en door het helpen met het inbedden van internationale normen in een nationale context een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de realisering van mensenrechten. Dit roept onvermijdelijk de vraag op wat hiervan in de praktijk terecht komt.

De NMRC van Indonesië en Maleisië zijn interessante voorbeelden van NMRI, aangezien zij werken in landen met een zwakke reputatie op het gebied van mensenrechten, met een geschiedenis van autoritair bestuur en waar zowel door de staat als groepen in de samenleving mensenrechten vaak betwist worden. Daarmee bieden de ervaringen van KOMNAS HAM en SUHAKAM ook inzicht in wat de rol en het potentieel is van dit soort instellingen in het algemeen. Om het onderzoek praktisch haalbaar te maken is gekozen om te kijken naar hoe deze NMRC zich in het bijzonder hebben opgesteld met betrekking tot de rechten op godsdienstvrijheid, een eerlijk proces, en behoorlijke huisvesting.

Het theoretisch kader dat ten grondslag ligt aan dit onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste deel heeft betrekking op het concept mensenrechten. Mensenrechten worden over het algemeen gezien als normen die gelden voor iedereen: zij zijn universeel. Hoewel dit concept op internationaal niveau nu dominant is, blijven deze normen toch betwist en is hun implementatie proble-

matisch. Dit betekent dat als NMRI succesvol willen zijn, zij moeten optreden als bemiddelaars tussen groepen die met elkaar in conflict zijn. Het doel van die bemiddeling is dat mensenrechten uiteindelijk worden geaccepteerd en als rechtvaardig worden gezien, zowel op het niveau van de staat als op dat van de samenleving. Antropologisch onderzoek op het gebied van mensenrechten heeft laten zien dat de effectieve inbedding van mensenrechten meestal plaatsvindt door een 'vertaling' naar nationale en lokale omstandigheden met gebruik van specifieke kaders.

Het tweede deel van het theoretisch kader bouwt voort op het uitgangspunt dat als NMRI een bijdrage willen leveren aan het realiseren van de mensenrechten zij ook succesvol moeten zijn als organisaties. Het is daarom van belang dat NMRI goed functioneren, wat betekent dat zij hun taken op een adequate manier vertalen in activiteiten. Dit proces wordt in het bijzonder door interne factoren beïnvloed, zoals personele, financiële en materiële hulpbronnen, maar verwijst ook naar de manier waarop individuen zoals commissieleden en leiders van de organisatie het functioneren bepalen. Hoe beter een NMRI zijn taken uitvoert, des te groter haar kansen op effectiviteit. Effectiviteit wordt gedefinieerd als de mate waarin de organisatie haar doelen weet te bereiken. In het geval van NMRI is dit een bijdrage aan het realiseren van de mensenrechten. Effectiviteit is in het geval van NMRI sterk van externe factoren afhankelijk, aangezien voor het implementeren van adviezen NMRI afhankelijk zijn van andere organisaties en van de sociaal-politieke context meer in het algemeen.

Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkeling van de NMRC van Indonesië, KOMNAS HAM. Toen deze Commissie werd opgericht in 1993 waren er weinig verwachtingen: het bewind van President Suharto maakte zich schuldig aan structurele mensenrechtenschendingen. KOMNAS HAM had een zeer beperkt mandaat, een zwakke juridische status, en werd geleid door een gepensioneerd generaal. Tegen alle verwachtingen in bleek de Commissie echter zeer kritisch jegens het regime en verrichtte het verschillende onderzoeken naar mensenrechtenschendingen waarbij het leger betrokken was. Hoewel dit niet leidde tot structurele verbeteringen in de mensenrechtensituatie, wist KOMNAS HAM het vertrouwen te winnen van NGO's en kreeg het de steun van de publieke opinie.

Het aftreden van Suharto in 1998 was het begin van grootschalige hervormingen in Indonesië. De positie van KOMNAS HAM werd verstevigd door de Wet op de Mensenrechten (1999) en haar mandaat werd verbreed door de Wet op de Rechtbanken voor Mensenrechten (2000). De verbeteringen ten opzichte van KOMNAS HAM's oorspronkelijke mandaat en de positieve veranderingen in het sociaal-politieke klimaat van Indonesië zorgden ervoor dat de verwachtingen ten aanzien van wat de Commissie kon bereiken stegen.

KOMNAS HAM heeft echter in de praktijk nauwelijks aan deze verwachtingen kunnen voldoen. Het functioneren van de Commissie is negatief beïnvloed door de politisering van de commissieleden. Sinds de invoering van de Wet op de Mensenrechten worden de leden van KOMNAS HAM gekozen door het

Parlement, een methode die de voorkeur geniet van internationale organisaties. In de praktijk spelen in dit proces echter politieke overwegingen en persoonlijke voorkeuren vaak een belangrijkere rol dan de geschiktheid van de kandidaten. Daarmee heeft de huidige aanstellingsprocedure er toe geleid dat banden ontstaan tussen commissieleden en de politieke partijen die hen in de Commissie hebben gekozen, of dat die banden -als ze er al waren- zijn versterkt. Hierdoor zijn sommige commissieleden geneigd om de belangen van specifieke partijen en groepen te beschermen, wat haaks kan staan op het beschermen van de mensenrechten.

Ondanks de positieve veranderingen die sinds 1998 in Indonesië hebben plaatsgevonden, blijft de externe omgeving waarin KOMNAS HAM werkt problematisch. De Commissie stuit nog op veel weerstand van onder andere het leger en het Openbaar Ministerie. Daarnaast zijn veel politieke partijen zeer terughoudend op het gebied van de mensenrechten. Dit alles betekent dat KOMNAS HAM in een lastige situatie opereert en haar aanbevelingen niet altijd ziet leiden tot concrete resultaten.

Hoofdstuk 3 bestudeert hoe KOMNAS HAM heeft gereageerd op het terrein van zowel burgerlijke en politieke, als sociaal-economische, rechten. KOMNAS HAM heeft nauwelijks onderzoeken geopend naar schendingen van godsdienstvrijheid, omdat dit een controversieel onderwerp is binnen de Commissie. Wel hebben individuele commissieleden voldoende steun gevonden om twee rapporten te kunnen publiceren met betrekking tot het recht op godsdienstvrijheid, respectievelijk over interreligieuze huwelijken en de burgerlijke stand. Hoewel het rapport over interreligieuze huwelijken niet geleid heeft tot concrete veranderingen, heeft KOMNAS HAM wel succes geboekt met het rapport over de burgelijke stand: het bijbehorende wetsvoorstel werd voor een groot deel opgenomen in de Wet op de Bevolkingsadministratie (2006), waardoor er nu mogelijkheden zijn voor de erkenning van interreligieuze huwelijken.

KOMNAS HAM heeft het recht op een eerlijk proces indirect behandeld in haar onderzoeken naar grove mensenrechtenschendingen, door veel aandacht te besteden aan verwante rechten zoals het martelverbod en gedwongen verdwijning. Het recht op een eerlijk proces heeft echter weinig specifieke aandacht gekregen van de Commissie. De reden is dat KOMNAS HAM van mening is dat dit onderwerp in eerste instantie de verantwoordelijkheid is van het Parlement en de Commissie voor de Rechterlijke Macht. Daarnaast was KOMNAS HAM ook van mening dat er weinig resultaten te verwachten waren. Op grond van die redenering heeft de Commissie niet meegedaan aan het schrijven van een voorstel tot herziening van het Wetboek van Strafvordering.

Sinds haar oprichting heeft KOMNAS HAM regelmatig klachten ontvangen over onvrijwillige ontruimingen in Jakarta. In het algemeen heeft de Commissie hierop gereageerd door het openen van onderzoeken en waar mogelijk door te bemiddelen tussen bewoners en het bedrijf of de overheidsinstantie die de ontruiming eiste. NGO's hebben echter regelmatig kritiek geuit op het verzuim

van KOMNAS HAM om te komen tot een structurelere aanpak van het recht op behoorlijke huisvesting. Pas in 2008 kwam KOMNAS HAM hier enigszins aan tegemoet door het publiceren van een rapport over de Regionale Verordening inzake de Openbare Orde (2007). De eis van de Commissie dat de Verordening zou worden ingetrokken is echter niet ingewilligd door de betrokken autoriteiten. Toch is het aantal onvrijwillige uitzettingen in Jakarta gedaald en zijn er nu wel discussies, om de Verordening inderdaad in te trekken.

KOMNAS HAM heeft in alle bestudeerde gevallen consequent verwezen naar internationale mensenrechtennormen en deze als uitgangspunt voor haar aanbevelingen genomen. Wat dat betreft heeft de Commissie voldaan aan de verwachtingen die internationale organisaties hebben van NMRI. In haar werk heeft de Commissie over het algemeen een juridisch kader gebruikt. KOMNAS HAM heeft bewust gekozen voor deze benadering en is van mening dat het gebruik van lokaal-specifieke alternatieven weerstand kan oproepen van groepen die zich daarmee niet kunnen identificeren. De keuzes die KOMNAS HAM heeft gemaakt bieden daarmee nieuwe inzichten in de manieren waarop mensenrechten kunnen worden bevorderd en nuanceert de verwachting dat inbedding van deze rechten beter kan plaatsvinden door het gebruik van culturele of religieuze kaders.

Van essentiële invloed op het functioneren van KOMNAS HAM zijn de initiatieven van individuele commissieleden geweest. Zonder deze initiatieven zouden de rapporten die zijn besproken in dit onderzoek niet tot stand zijn gekomen. Dit illustreert de belangrijke rol die commissieleden kunnen spelen.

Het functioneren van KOMNAS HAM heeft geleid tot verschillende gradaties van effectiviteit. Deze is mede beïnvloed door de manier waarop andere organisaties hebben gereageerd op de rapporten van KOMNAS HAM, wat laat zien dat effectiviteit in sterke mate afhankelijk is van externe factoren. Het resultaat dat KOMNAS HAM heeft behaald met het rapport over de burgelijke stand laat zien dat de kansen op succes vergroot kunnen worden wanneer de Commissie (of een individueel commissielid) met de keuze van een onderwerp weet aan te sluiten bij bestaande discussies.

Hoofdstuk 4 beschrijft de ontwikkeling van de NMRC van Maleisië, SUHAKAM. De regering won geen advies in van NGO's tijdens de oprichting in 1999, en commissieleden werden direct aangewezen door de Minister-President. Oppositiepartijen en NGO's verwachtten daarom weinig van SUHAKAM. De Commissie verraste echter door een zeer kritische en consistente houding tegenover de regering aan te nemen ten aanzien van politieke gevoelige onderwerpen, zoals vrijheid van vereniging of politiegeweld.

Dit was niet het geval in zaken met een religieus of etnisch karakter. In deze zaken heeft SUHAKAM geweigerd onderzoeken te verrichten. Een belangrijke reden voor SUHAKAM's terughoudendheid in deze is dat commissieleden het als hun belangrijkste taak zien om de harmonie tussen de verschillende etnische groepen in Maleisië te bevorderen. De meeste leden zijn daarom van mening dat ze deze zaken beter kunnen vermijden. Bovendien is het strafbaar

etnische spanningen te versterken en is het niet denkbeeldig dat een onderzoek van SUHAKAM als zodanig wordt opgevat.

De voornaamste uitdaging voor SUHAKAM is het adequaat omgaan met haar externe omgeving. Deze is sinds de oprichting van de Commissie weinig veranderd: het bewind wordt nog steeds geleid door dezelfde regeringspartij, die afwijzend staat ten opzichte van mensenrechtenhervormingen en die aanbevelingen van de Commissie meestal negeert. Daarnaast heeft de regering geprobeerd om het functioneren van de Commissie te beïnvloeden via de aanstellingsprocedure: de termijn van meer kritische commissieleden wordt doorgaans niet verlengd. Hoewel de aanstellingsprocedure enigszins verbeterd is na de amendering van de Wet op de Mensenrechten Commissie van Maleisië (2009), blijft het proces nog steeds weinig transparant en zijn er twijfels blijven bestaan over de onafhankelijkheid van de Commissie.

Hoofdstuk 5 behandelt hoe SUHAKAM zich heeft opgesteld ten aanzien van de rechten op godsdienstvrijheid, een eerlijk proces en behoorlijke huisvesting. Hoewel SUHAKAM regelmatig klachten krijgt op het gebied van godsdienstvrijheid doet de Commissie daar weinig mee. Van groot belang is in hoeverre een onderzoek van SUHAKAM in dit soort zaken de positie van Islam, de godsdienst met de meeste aanhangers in Maleisië, zou bekritiseren. Een extra complicatie is dat religie nauw verbonden is met etniciteit en SUHAKAM dit soort zaken dus ook vermijdt om etnische spanningen te voorkomen. Binnen de Commissie zijn de meeste leden er bovendien van overtuigd dat de nationale wetgeving met betrekking tot religie juist is – ook al is die in strijd is met internationale normen.

Waar het recht op godsdienstvrijheid controversieel is, is het recht op een eerlijk proces binnen SUHAKAM algemeen geaccepteerd. In 2002 startte SUHAKAM een onderzoek naar de Wet op de Binnenlandse Veiligheid (*Internal Security Act*, ISA). De ISA was één van Maleisië's meest omstreden wetten. De Commissie stelde in een zeer kritisch rapport dat de ISA niet voldeed aan internationale mensenrechtenstandaarden. De aanbeveling van SUHAKAM om de ISA te vervangen door een nieuwe wet werd in eerste instantie door de regering genegeerd. SUHAKAM bleef echter aandringen, samen met veel NGO's, advocaten en oppositiepartijen. In 2012 bezweek de regering onder de druk en trok zij de ISA in.

SUHAKAM ontvangt verder regelmatig klachten over onvrijwillige ontruimingen van bewoners die de benodigde vergunningen missen. In 2004 publiceerde de Commissie een rapport over het recht op behoorlijke huisvesting. Uit het rapport bleek dat SUHAKAM weinig sympathiek stond ten opzichte van de genoemde doelgroep: de bewoners zouden een negatieve invloed hebben op het imago van Maleisië en werden geassocieerd met criminaliteit en besmettelijke ziektes. Het rapport is ook weinig kritisch over de verschillende wetten die voorzien in onvrijwillige ontruimingen. Daarnaast heeft de Commissie niet veel onderzoeken gedaan naar dit onderwerp. De beperkte aanpak van het recht op behoorlijke huisvesting kan verklaard worden door de sociale achtergrond en de individuele opvattingen van commissieleden zelf: stedelijke

armen worden gezien als illegale grondbezetters en kunnen daarom geen grondbezit of huisvesting opeisen.

SUHAKAM heeft zich dus heel verschillend opgesteld ten aanzien van de verschillende rechten die in dit onderzoek centraal stonden. Dit kan vooral verklaard worden uit de aard van de rechten. SUHAKAM heeft geen problemen met het recht op een eerlijk proces, dat met name verplichtingen oplegt aan de staat. Dit is anders voor het recht op godsdienstvrijheid, dat nauw verbonden is met betrekkingen tussen verschillende groepen in de samenleving en het recht op huisvesting, dat de belangen van de armen beoogt te beschermen.

Naast de aard van het recht speelt ook de mate van maatschappelijke steun een belangrijke rol in het bepalen van SUHAKAM's programma's. Zo is godsdienstvrijheid maatschappelijk omstreden. Maar ook het recht op behoorlijke huisvesting is niet algemeen geaccepteerd binnen de Commissie. Het gevolg daarvan is dat voor beide rechten SUHAKAM weinig activiteiten heeft ontwikkeld. De maatschappelijke afkeer van de ISA verklaart juist SUHAKAM's gedetailleerde studie van de wet. De mate van acceptatie van een recht heeft ook gevolgen voor de mate waarin de Commissie gebruik maakt van het internationale discours. Dit is met name opvallend in SUHAKAM's rapport over de ISA, waarin het zelfs verwees naar normen die niet van toepassing zijn op Maleisië. Waar rechten minder of niet geaccepteerd zijn, worden internationale normen juist opzij geschoven.

Het discours dat SUHAKAM gebruikt is vooral juridisch van aard. Culturele en religieuze kaders worden gemeden, omdat de Commissie bang is maatschappelijke weerstand op te roepen. Daarnaast geeft de Commissie de voorkeur aan het gebruik van juridische kaders omdat zij van toepassing zijn op alle Maleisiërs, ongeacht hun etnische of religieuze achtergrond.

Hoofdstuk 6 vergelijkt het functioneren van KOMNAS HAM en SUHAKAM, hun effectiviteit, en wat op grond daarvan verondersteld kan worden over NMRI in het algemeen. Duidelijk is dat beide commissies verschillende mensenrechten op verschillende manieren hebben benaderd. De belangrijkste factor daarbij is de mate van controverse die een recht oproept, waarbij maatschappelijke gevoeligheden belangrijker zijn dan politieke. De mate waarin een recht wordt behandeld wordt ook bepaald door persoonlijke opvattingen over het onderwerp binnen de commissies zelf. Dit laat zien hoe mensenrechten zelfs binnen organisaties die zijn aangewezen om deze normen te bevorderen worden betwist.

Desondanks hebben de commissies in hun werk verwezen naar internationale normen en hebben op die basis hun aanbevelingen gedaan. Dit suggereert dat ook in meer autoritaire landen het internationale systeem van mensenrechten belangrijk is.

In het bevorderen van internationale mensenrechten hebben zowel KOMNAS HAM als SUHAKAM, zoals hierboven uiteengezet, nauwelijks alternatieve kaders gebruikt, zoals culturele of religieuze, omdat zij bang zijn dat dit leidt tot weerstand van groepen die zich hiermee niet kunnen identificeren en zich

dientengevolge van de commissies afkeren. Zowel KOMNAS HAM als SUHAKAM willen worden gezien als nationale organisaties die zich niet identificeren met een bepaalde etniciteit of religie. Het logische gevolg daarvan is dat er gekozen wordt voor een juridisch discours. Dit zou erop kunnen wijzen dat het gebruik van alternatieve kaders minder geschikt is voor NMRI in pluralistische landen. Het verwijzen naar internationale mensenrechtennormen door de commissie laat zien dat deze door nationale instellingen vrijwillig worden geaccepteerd en niet van buitenaf worden opgelegd.

Naast deze overeenkomsten zijn er ook belangrijke verschillen in het functioneren van de twee commissies. Het functioneren van KOMNAS HAM is meer dan dat van SUHAKAM afhankelijk van individueel initiatief. Dit kan verklaard worden door de organisatiestructuur van beide commissies. Waar die van KOMNAS HAM de ruimte laat aan individuele commissieleden om activiteiten te ontplooien is daar binnen SUHAKAM geen sprake van.

Een tweede verschil is dat de directe externe invloed op KOMNAS HAM groter is dan op SUHAKAM. Het verschil tussen KOMNAS HAM en SUHAKAM kan verklaard worden door de aanstellingsprocedures. In het geval van KOMNAS HAM is de aanstellingsprocedure sterk gepolitiseerd geraakt. Bij SUHAKAM is deze invloed kleiner. Hoewel de Minister-President grote bevoegdheden heeft ten aanzien van de aanstellingsprocedure zijn er geen aanwijzingen dat hij het functioneren van de Commissie op die manier beïnvloedt.

Een derde verschil is dat SUHAKAM over het algemeen voorzichtiger en selectiever te werk gaat dan KOMNAS HAM. SUHAKAM heeft zaken met een religieuze of etnische dimensie vermeden, terwijl KOMNAS HAM op dit terrein wel activiteiten heeft ontwikkeld. Dit kan verklaard worden door de verschillende situaties waarin de commissies zich bevinden: godsdienstvrijheid is maatschappelijk gezien nog veel gevoeliger in Maleisië omdat het onderwerp nauw is verbonden met etnische verhoudingen, die in het verleden (1969) tot grote spanningen en onlusten hebben geleid.

Een vierde verschil in het functioneren van de twee commissies is dat SUHAKAM een meer juridische aanpak heeft, die zich met name richt op het amenderen van wetgeving. Dit komt in de eerste plaats door het grote aantal juristen dat in SUHAKAM zit, maar zegt daarnaast ook iets over de rechtscultuur in Maleisië. In vergelijking met Indonesië heeft Maleisië een sterkere constitutionele traditie waar de rechtsgang meer aanzien heeft en ook de rechtspraak relatief onafhankelijk is.

Wanneer de effectiviteit van KOMNAS HAM en SUHAKAM vergeleken wordt, is duidelijk dat zij beiden strategische keuzes hebben gemaakt om meer te kunnen bereiken. Zo heeft SUHAKAM bewust voor de ISA gekozen, omdat zij wist dat het een onderwerp was waar de regering wellicht tot concessies kon worden overgehaald en haakte KOMNAS HAM met succes aan bij bestaande discussies in haar rapport over de burgerlijke stand.

Om effect te kunnen sorteren, moeten NMRI er voor zorgen dat ze voldoende steun hebben van andere organisaties. Zowel KOMNAS HAM als SUHAKAM

hebben de nodige problemen op dit gebied. Duidelijk is dat er binnen de respectievelijke overheden aanzienlijke weerstanden bestaan tegen KOMNAS HAM en SUHAKAM; dus ook in Indonesië dat officieel het internationale mensenrechtendiscours heeft geaccepteerd.

Een groot verschil tussen de twee commissies is dat de weerstand tegen KOMNAS HAM veel sterker en diverser is dan die tegen SUHAKAM. Dit heeft te maken met de verschillende omstandigheden waarin de Commissies werken. Tijdens de Nieuwe Orde waren het vooral de Indonesische regering en het leger die het de Commissie moeilijk maakten. Na 1998 stuitte de Commissie eerder op tegenwerking door het Openbaar Ministerie en politieke partijen. Ook NGO's zijn sterker dan voorheen, waardoor het aantal gezaghebbende organisaties op het gebied van mensenrechten gegroeid is. Dit laat zien dat een democratischer omgeving niet automatisch betekent dat een NMRI ook meer succes zal hebben. SUHAKAM ondervindt met name tegenwerking van de regering omdat Maleisië, ondanks toenemende kritiek, nog steeds een autoritaire staat is.

De analyses van SUHAKAM en KOMNAS HAM laten zien dat zij doorgaans voldoen aan de internationale verwachtingen ten aanzien van NMRI. Als echter het functioneren van deze commissies nauwkeuriger wordt bestudeerd blijkt dat hun werkwijze en de precieze manier waarop het internationale discours wordt bevorderd sterk afhankelijk zijn van interne factoren en maatschappelijke en politieke omstandigheden.

Dit onderzoek heeft laten zien dat hoewel de bestudeerde NMRI goede prestaties leveren, hun daadwerkelijke invloed vaak beperkt blijft. Niettemin hebben zowel KOMNAS HAM als SUHAKAM belangrijke bijdragen geleverd aan het realiseren van mensenrechten. Zij hebben een grote rol gespeeld in het legitimeren van mensenrechten en een ruimte gecreëerd voor deze normen. Dit is een belangrijk resultaat in landen waar de juridische bescherming van mensenrechten beperkt is (Maleisië) of waar de implementatie te wensen overlaat (Indonesië). Het zou kunnen betekenen dat er een belangrijke rol is weggelegd voor NMRI, juist in de context van een autoritair bewind of bij de overgang naar een meer democratische regeringsvorm.